

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра цивільного процесу

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«НОТАРІАТ»**

Харків – 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Навчально-методичний посібник
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«НОТАРІАТ»

галузь знань 08 «Право»
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр» (відповідно до ECTS)
спеціальності 081 «Право»

Затверджено *вченою* *радою* *університету*
(протокол № від *р.)*

Харків – 2018

Навчальне видання

Навчально-методичний посібник
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«НОТАРІАТ»

Навчально – методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з **навчальної дисципліни «Нотаріат»** / Уклад.: Баранкова В.В., Череватенко І.М.. – Х.: Національний юридичний ун-т ім. Я.Мудрого, 2018.

Укладачі: В. В. Баранкова

І. М. Череватенко

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 2018 р.)*

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Нотаріат» включає поняття про нотаріат та нотаріальну діяльність, принципи нотаріального процесу, суб'єкти нотаріальних процесуальних правовідносин, стадії і провадження нотаріального процесу, загальні та спеціальні правила вчинення нотаріальних дій, міжнародне співробітництво у сфері нотаріату.

Вивчення курсу передбачає засвоєння студентами основних категорій та інститутів нотаріального права, оволодіння навичками тлумачення правових норм та практичного їх застосування при вчиненні конкретних нотаріальних дій.

У результаті опанування навчальної дисципліни «Нотаріат» студенти повинні:

- **знати** стан основних питань унормування нотаріату та нотаріальної діяльності; сутність основних категорій нотаріату і нотаріального процесу; функції нотаріальної діяльності як різновиду правозастосовчої діяльності; суть і значення нотаріальної процесуальної форми; джерела нотаріального процесуального права та їх структуру; правовий статус нотаріуса та інших суб'єктів нотаріального процесу, їх процесуальні права та обов'язки; систему нотаріальних процесуальних актів та вимоги, яким вони мають відповідати; порядок вчинення конкретних нотаріальних дій; практику застосування нотаріального законодавства;
- **уміти** правильно тлумачити та застосовувати норми нотаріального права; здійснювати нотаріальне провадження; визначати склад фактів, що необхідно встановити для вчинення певних нотаріальних дій; складати ділову документацію та вести діловодство.

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого»
(протокол №... від ..... 2018 р.)

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НОТАРІАТ»

Частина 1. Організація нотаріату та нотаріальний процес

Виникнення та розвиток нотаріату. Сучасні системи нотаріату.

Нотаріат в Західній Європі. Виникнення та розвиток нотаріату в Україні.

Англосаксонський нотаріат. Нотаріат класичного типу. Міжнародний союз нотаріату. Основні стандарти нотаріату класичного типу та їх відтворення у законодавстві України. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя.

Нотаріат у системі юстиції. Поняття нотаріату. Поняття нотаріальної діяльності. Завдання нотаріату. Функції нотаріату. Предмет нотаріальної діяльності. Зміст нотаріальної діяльності.

Професія нотаріуса та професійна етика. Основні риси професії нотаріуса. Професійні якості нотаріуса. Зміст професійної етики нотаріусів. Європейський кодекс нотаріальної етики. Кодекс професійної етики нотаріусів України. Етичні обов'язки нотаріуса.

Організація нотаріату України. Система та компетенція нотаріальних органів. Порядок наділення нотаріуса повноваженнями. Поняття нотаріального округу. Стажист нотаріуса. Порядок проходження стажування. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату. Свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності. Вимоги до робочого місця нотаріуса.

Частина II. Порядок вчинення нотаріальних дій

Поняття нотаріального процесу. Нотаріальний процес як різновид

юридичного процесу. Структура нотаріального процесу. Поняття та система принципів нотаріального процесу. Зміст принципів нотаріального процесу. Принцип законності. Принцип диспозитивності у нотаріальному процесі. Принцип нотаріальної таємниці. Доказування у нотаріальному процесі. Види нотаріальних проваджень.

Суб'єкти нотаріального процесу. Нотаріус як суб'єкт нотаріального процесу. Права та обов'язки нотаріуса. Особи, заінтересовані у вчиненні нотаріальної дії, їх права та обов'язки. Особи, що сприяють вчиненню нотаріальної дії.

Стадії нотаріального процесу. Система стадій нотаріального процесу. Стадія порушення нотаріального провадження. Підготовка до вчинення нотаріальної дії. Розгляд нотаріальної справи по суті та прийняття нотаріального акта. Поняття, ознаки та види нотаріальних актів – документів.

Загальні правила вчинення нотаріальних дій. Місце вчинення нотаріальних дій. Строки вчинення нотаріальних дій. Оплата вчинюваних нотаріальних дій. Встановлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичних осіб і перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичних осіб. Перевірка повноважень представника фізичної або юридичної особи. Підписання нотаріально посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів. Витребування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальної дії. Вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії. Вчинення посвідчувальних написів та видача свідоцтв. Відмова у вчиненні нотаріальної дії. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні. Заходи, що вживаються нотаріусом при виявленні порушення законодавства. Реєстрація нотаріальних дій. Видача дублікату нотаріально посвідченого документа.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Нотаріат в системі юстиції

Питання для обговорення

1. Історія виникнення та розвитку нотаріату.
2. Сучасні світові системи нотаріату та їх порівняльна характеристика.
3. Класичний (латинський) нотаріат та його визначальні риси.
4. Міжнародний союз нотаріату.
5. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя.
6. Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності.
7. Судова та нотаріальна цивільна юрисдикція.

Завдання 1

Тишкевич звернувся до Черняхівського районного суду Житомирської області з позовом до Васильчук про зобов'язання вчинити дії, обґрунтувавши його наступними обставинами. 6 лютого 2013 р. померла його мати, яка за життя склала заповіт про те, що все належне їй майно заповідає позивачу та відповідачу по справі. Однак, позивач не має можливості оформити своє право на спадщину у нотаріуса у зв'язку з тим, що відповідачка не надає нотаріусу та йому свідоцтва про право власності на спадкове майно. У зв'язку із цим позивач просив суд зобов'язати відповідачку надати йому вказане свідоцтво і відшкодувати моральну шкоду, спричинену діями відповідачки.

Відповідачка позов не визнала, мотивуючи свої заперечення тим, що у спадковій справі є належним чином засвідчена копія свідоцтва про право власності на спадкове майно і для позивача не існує перешкод в оформленні свого права власності на нього. Крім того, нотаріус не відмовляв позивачу у видачі свідоцтва про право власності на спадкове майно.

Яким має бути рішення суду? За якими правилами розмежовується судова та нотаріальна юрисдикція?

Завдання 2

Полоскун звернувся до суду з позовом до Чабанівської сільської ради про визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини та визнання права власності на спадкове майно.

В обґрунтування позовних вимог позивач зазначив, що після смерті його матері він є єдиним спадкоємцем за заповітом. Через необізнаність у законодавстві позивач пропустив строк для подання заяви про прийняття спадщини, і тому нотаріус відмовив йому у видачі свідоцтва про право на спадщину. Позивач вважав, що, подавши заяву до сільської ради про прийняття спадщини, він вчинив усі необхідні дії для оформлення спадщини.

Розглянувши матеріали справи, суд визнав причини пропуску строку для подання заяви про прийняття спадщини поважними і вирішив: позов задовольнити; визначити Полоскуну додатковий строк на подання заяви про прийняття спадщини; визнати за Полоскуном право власності на спадкове майно у складі 1\6 частини житлового будинку з надвірними спорудами.

Чи є законним таке рішення суду? Складіть мотивувальну та резолютивну частини рішення у цій справі.

Завдання 3

Крутько звернувся до Ізмаїльського міськрайонного суду Одеської області з позовом до приватного нотаріуса Ізмаїльського районного нотаріального округу Одеської області Проскуріної про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної їй незаконними діями.

В обґрунтування позову позивач зазначав, що 2 березня 2009 р. нотаріус Проскуріна посвідчила заповіт Гренкіної, за змістом якого все належне їй майно заповідалося Крутько. У зв'язку із хворобою спадкодавиці, вказаний заповіт був складений та підписаний заповідачкою за місцем її проживання в м. Ізмаїлі в присутності двох свідків та посвідчений нотаріусом Ізмаїльського районного нотаріального округу Проскуріною. 18 серпня 2010 р. Гренкіна

померла, будь-яких інших заповітів не залишала.

Рішенням Ізмаїльського міськрайонного суду від 29.09.2011 р. був задоволений позов Бабкіної (рідної сестри Гренкіної) та встановлено нікчемність заповіту Гренкіної у зв'язку з тим, що приватний нотаріус Проскуріна як нотаріус районного нотаріального округу не мала права вчиняти дії на виїзді в м. Ізмаїл, тобто за межами свого нотаріального округу.

Позивач вважав, що в результаті незаконних дій приватного нотаріуса Проскуріної він був позбавлений спадкового майна приблизною вартістю два мільйона гривень.

Розглянувши справу, суд вважав доведеним, що позбавлення права на спадщину через нікчемність заповіту зумовлене саме помилкою нотаріуса при вчиненні нотаріальної дії, і це спричинило відповідачеві матеріальну шкоду, а тому в цій частині позовні вимоги підлягають задоволенню.

При цьому суд зазначив, що відшкодуванню підлягає сума, на яку застрахована нотаріус Проскуріна. На день ухвалення рішення ця сума відповідно до ст. 28 Закону «Про нотаріат» складала сто п'ятдесят тисяч гривень (мінімальний розмір страхової суми становив сто п'ятдесят мінімальних розмірів заробітної плати).

На цій підставі суд вирішив: позов Крутька задовольнити частково; стягнути з приватного нотаріуса Проскуріної на користь позивача сто п'ятдесят тисяч гривень як відшкодування матеріальної шкоди; у задоволенні вимог щодо відшкодування моральної шкоди відмовити у зв'язку з їх недоведеністю.

Чи законним є рішення суду? Визначте правила гарантування відповідальності нотаріуса.

Завдання 4

Шохін звернувся з позовом до нотаріуса Колядько про відшкодування матеріальної та моральної шкоди.

Позов був обґрунтований наступними обставинами. 7 листопада 2010 р.

нотаріусом Колядько був посвідчений договір купівлі-продажу квартири у м. Макіївка, за яким Шохін придбав квартиру у Патова за 170 000 грн. при укладенні договору Шохін попередив нотаріуса про те, що купує цю квартиру за свої особисті кошти, хоча і перебував на той час у зареєстрованому шлюбі з Кузнєцовою. Відповідно нотаріус у текст договору включив п. 10 наступного змісту: «До відома продавця нотаріусом було доведено зміст заяви дружини покупця про те, що грошові кошти для придбання зазначеної у договорі квартири є його приватною власністю».

22 грудня 2012 р. рішенням суду позивачеві відмовлено у задоволенні його вимог до Кузнєцової про визнання квартири його особистою власністю. 25 червня 2012 р. рішенням цього ж суду було розірвано шлюб між Шохіним та Кузнєцовою і розподілено майно, яке є спільною сумісною власністю подружжя, зокрема, і вищезазначену квартиру, та визнано за ним і за його колишньою дружиною право власності по $\frac{1}{2}$ частини квартири.

Виходячи з цього, позивач стверджував, що фактично був позбавлений належної йому власності з вини нотаріуса, адже він не відібрав від Кузнєцової письмової заяви про те що, кошти на придбання квартири є особистою власністю позивача. Саме відсутність такої заяви зумовила в подальшому відповідний зміст рішень суду, якими дружина Шохіна була визнана співвласником квартири.

Яким має бути рішення суду? Яке доказове значення має зміст нотаріально посвідченого договору?

Завдання 5

До нотаріуса звернулося подружжя Шинкаренко з проханням надати роз'яснення щодо можливостей реалізації намірів передати право власності на будинок, що був придбаний ними під час перебування у зареєстрованому шлюбі, їх спільним дітям від цього шлюбу Ігорю (10 років) та Ірині (15 років). Подружжя повідомило, що кожен з них має інших дітей від попередніх шлюбів,

але вони хочуть, щоб право власності на будинок перейшло саме їх спільним дітям.

Сформулюйте відповідь нотаріуса. Яка функція інституту нотаріату реалізується у даному випадку?

Завдання 6

Шейко придбав земельну ділянку за договором купівлі – продажу, що був посвідчений приватним нотаріусом Громовим і укладений за участі Маляренка С.П., який на підставі довіреності представляв свою дружину Маляренко Г.М. – власницю цієї ділянки.

Через два місяці після нотаріального посвідчення цього договору до нотаріуса звернувся Шейко, заявивши, що Маляренко Г.М. пред'являє до нього правові претензії внаслідок того, що чоловік не віддав їй гроші, отримані за продаж ділянки. У зв'язку з цим Маляренко Г.М. має намір визнати договір купівлі-продажу недійсним.

Які роз'яснення має надати нотаріус? Які дії нотаріуса забезпечують законність даного договору?

Тема 2. Система законодавства, що регулює нотаріальну діяльність в Україні.

(колоквіум)

Питання для обговорення

1. Поняття та система нотаріального права.
2. Місце нотаріальних норм в системі права.
3. Судова практика пов'язана з нотаріальною діяльністю.
4. Застосування законодавства іноземних держав.

Тема 3. Організаційні засади нотаріальної діяльності в Україні.

Питання для обговорення

1. Система та компетенція нотаріальних органів.
2. Організація роботи державних нотаріальних контор та архівів.
3. Приватна нотаріальна діяльність. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності.
4. Порядок призначення на посаду і звільнення з посади державного нотаріуса. Помічник нотаріуса.
5. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату.
6. Права та обов'язки нотаріуса.
7. Зупинення та припинення приватної нотаріальної діяльності.
8. Анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.
9. Заміщення приватного нотаріуса.
10. Нотаріальна палата України.

Завдання 1

Крамаренко звернувся до управління юстиції Дніпропетровської області з проханням роз'яснити йому порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності.

Дайте ґрунтовну відповідь, визначивши порядок вступу на посаду нотаріуса.

Завдання 2

Перебуваючи на лікуванні у Львівській міській лікарні № 3, Павлюк звернувся до головного лікаря цієї лікарні з проханням посвідчити факт його перебування у м. Львові, оскільки у м. Тернополі, де він проживав раніше, було відкрито судову справу про визнання його безвісно відсутнім. Головний лікар відмовився посвідчувати цей факт.

У якій спосіб Павлюк може досягти своєї мети? Визначте склад та повноваження нотаріальних органів в Україні.

Завдання 3

У серпні 2014 р. Власик звернувся до Приморського районного суду м. Маріуполя з позовом до співвідповідачів: приватного нотаріуса Гладкова, приватного нотаріуса Ющіцен, ПАТ «Страхова компанія «Орадон», ПАТ Фінансова група «Страхові традиції» та Кротенка про визнання дій нотаріусів незаконними і відшкодування матеріальної і моральної шкоди.

Позов був обґрунтований наступними обставинами. 20 грудня 2012 р. приватний нотаріус Гладков посвідчив довіреність від імені Просюка, якою надавалося право Голобородьку приватизувати квартиру у м. Маріуполі з подальшим її відчуженням. При цьому Просюком представилася інша особа – Кротенко, пред'явивши підроблений паспорт, попередньо ним викрадений. Позивач вважає, що Гладков виявив недбалість, що полягала у порушенні ним вимог закону щодо встановлення особи, що звернулася за вчиненням нотаріальної дії. Після цього Голобородько продав зазначену квартиру позивачеві. При оформленні цього договору нотаріус Ющіцен не перевіряв справжність підпису продавця у довіреності, також проявивши недбалість і порушивши вимоги закону на думку позивача.

Рішенням Приморського районного суду м. Маріуполя від 7 липня 2012 р. визнані недійсними довіреність від імені Просюка та зазначений договір купівлі-продажу. Позивач зазначав, що у зв'язку із цим квартири він позбавлений, а гроші за неї виплатив та ще сплачує кредит. На цій підставі позивач просив відшкодувати заподіяну йому діями відповідачів матеріальну та моральну шкоду.

Розглянувши справу, суд вирішив позов задовольнити частково, стягнути з Кротенка на користь позивача 157 520 грн. як відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а у позові до інших відповідачів – відмовити.

Чи законне рішення суду? Визначте види та підстави відповідальності нотаріусів.

Завдання 4

Ягудін звернувся до Придніпровського районного суду м. Черкаси з позовом до нотаріуса Зарецької про визнання заповіту нікчемним. Свої позовні вимоги позивач обґрунтував тим, що 13 січня 2013 р. помер його батько, який 15 травня 2007 р. склав заповіт на його користь. Однак, коли Ягудін 16 березня 2013 р. звернувся до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини, йому повідомили, що спадкову справу відкрито за заявою Юровського – рідного брата батька, який також звернувся із заявою про прийняття спадщини на підставі заповіту, складеного 22 листопада 2011 р.

Ягудін вважає, що заповіт на користь Юровського має бути визнаний недійсним з наступних підстав. Даний заповіт був посвідчений за місцем проживання заповідача, а саме у буд. 109 по вул. Вербовецького у м. Черкаси, тобто у Черкаському міському нотаріальному окрузі, нотаріусом Черкаського районного нотаріального округу Зарецькою. Крім того, у заповіті відсутній запис про місце його посвідчення.

Чи підлягають задоволенню вимоги Ягудіна? Що таке нотаріальний округ? Які наслідки тягне за собою вчинення нотаріусом нотаріальних дій поза межами свого нотаріального округу? Які винятки з цього правила передбачені законом?

Завдання 5

5 січня 2014 р. Кропотько С.І. звернулась до Ямпільського районного суду Сумської області з позовом до Шакіна про визнання заповіту недійсним, посилаючись на наступні обставини. Після смерті її матері Кропотько У.П. у серпні 2012 р. відкрилась спадщина на належні спадкодавцю майно: земельну ділянку та майновий сертифікат. Під час оформлення спадкових прав з'ясувалося, що 15 лютого 2011 р. її матір склала заповіт на це майно на користь свого брата - Шакіна П.П., відповідача по справі. Позивачка просила визнати даний заповіт недійсним, оскільки він був посвідчений секретарем

виконкому Дружбівської міської ради без належних повноважень.

Із матеріалів справи вбачається, що рішення виконавчого комітету Дружбівської міської ради про покладення на секретаря виконавчого комітету Поляк обов'язку щодо вчинення нотаріальних дій на території Дружбівської міської ради було ухвалено 29 квітня 2012 р.

Яке рішення має прийняти суд? Визначте компетенцію посадових осіб виконкомів органів місцевого самоврядування щодо вчинення нотаріальних дій.

Завдання 6

Головне управління юстиції у м. Києві звернулося до Голосіївського районного суду м. Києва з позовом до Протченка про спонукання до вчинення певних дій.

За матеріалами справи було встановлено наступні обставини. 30 квітня 2011 р. Міністерством юстиції України видано наказ «Про анулювання свідоцтва про право на зняття нотаріальною діяльністю Протченка». 18 травня 2011 р. начальником головного управління юстиції у м. Києві було видано наказ «Про припинення приватної нотаріальної діяльності по Київському міському нотаріальному округу та анулювання реєстраційного посвідчення про реєстрацію Приватної нотаріальної діяльності приватного нотаріуса Протченка». Даним наказом також зобов'язано відповідача передати до Київського міського нотаріального архіву в місячний термін архів та документи, що стосуються вчинених приватним нотаріусом Протченком нотаріальних дій.

Вимоги даного наказу Протченко не виконав, у зв'язку із чим позивач просив суд зобов'язати відповідача: передати до Київського державного нотаріального архіву усі документи згідно номенклатури справ та реєстрів для реєстрації нотаріальних дій; передати до Київського державного нотаріального архіву всі документи згідно номенклатури справ, що стосуються здійснення Протченком нотаріальної діяльності; передати до Головного управління

юстиції у м. Києві печатку приватного нотаріуса Протченка для подальшого знищення або квитанцію про знищення печатки приватного нотаріуса в установленому порядку; передати до Державного підприємства «Інформаційно-видавничий центр українського нотаріату» невикористані спеціальні бланки нотаріальних документів.

Відповідач проти позову заперечував, посилаючись на таке: по-перше, позивач не надав йому Доповідну записку про результати проведеної позивачем 26 березня 2011 р. планової комплексної перевірки його діяльності, що має знаходитись у справах нотаріуса; по-друге, документи, що стосуються вчинення відповідачем нотаріальної діяльності, Протченко вважає своєю власністю і не бажає нікому передавати; по-третє, невикористані спеціальні бланки нотаріальних документів були ним попередньо оплачені і тому також становлять його власність.

Як має бути вирішена справа? Складіть судове рішення у даній справі.

Тема 4. Принципи нотаріального процесуального права

Питання для обговорення

1. Поняття та система принципів нотаріального процесуального права.
2. Принцип законності та обґрунтованості у нотаріальній діяльності.
3. Принцип диспозитивності у нотаріальній діяльності.
4. Принцип дотримання таємниці вчинюваних нотаріальних дій.
5. Характеристика окремих принципів нотаріального процесуального права.

Завдання 1

До приватного нотаріуса Харківського нотаріального округу звернувся представник Пенсійного фонду з вимогою надати йому для огляду договори купівлі-продажу, які знаходяться у діловодстві нотаріуса. Мети, з якою буде проведено огляд документів, представник Пенсійного фонду не визначив, заявивши, що не зобов'язаний пояснювати такі причини.

Сформулюйте відповідь нотаріуса. Про дію якого принципу

нотаріального процесу йдеться у даному випадку?

Завдання 2

Каршова звернулася до Київського районного суду м. Харкова з позовом до Одинадцятої державної нотаріальної контори м. Харкова про визнання відмови у вчиненні нотаріальної дії незаконною та зобов'язання вчинити певну дію.

Позовні вимоги обґрунтовувалися наступними обставинами. Державний нотаріус Корольова відмовила їй у видачі свідоцтва про право на спадщину на квартиру, що залишилася після смерті Латукової. Відповідно до змісту складеного Латуковою за життя заповіту, посвідченого державним нотаріусом 20 січня 1994 р., Корольова визначена єдиною спадкоємицею зазначеної квартири як онука Латукової. Позивачка зазначала, що спадкодавиця дійсно не є її родичкою, але завжди називала її своєю онукою. Каршова стверджувала, що відмова у видачі свідоцтва про право на спадщину є незаконною, оскільки заповіт складено на її користь.

Яким має бути рішення суду? В чому полягає дія принципу законності у нотаріальному процесі? Чи є порушення закону у діях нотаріуса Корольової?

Завдання 3

Крамаренко звернувся до суду із заявою про забезпечення доказів. Суд постановив ухвалу про витребування документів і направив її нотаріусу з вимогою подати документи до суду. Нотаріус відмовився представити до суду зазначені документи, мотивуючи таку відмову тим, що позовна заява від Крамаренка до суду ще не надійшла.

Чи законні такі дії нотаріуса? Визначте зміст принципу дотримання нотаріальної таємниці у нотаріальному процесі.

Завдання 4

Петров та Сильченко звернулися до нотаріуса з проханням посвідчити договір про їх спільну діяльність, повідомивши, що Петров є фізичною особою – підприємцем, а Сильченко є фізичною особою.

Нотаріус відмовив у посвідченні договору, мотивуючи свою відмову тим, що такий договір не підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

Чи законна відмова нотаріуса? Визначте зміст принципу диспозитивності у нотаріальному процесі.

Завдання 5

2 липня 2014 р. Яценко звернулася до Косівського районного суду Івано-Франківської області з позовом до нотаріуса Бойчука про визнання незаконними дій щодо відмови у видачі постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії та зобов'язання вчинити певні дії.

Під час судового розгляду судом було встановлено наступні обставини справи. 20 листопада 2013 р. до нотаріуса Бойчука надійшла письмова заява Яценко про вчинення нотаріальної дії, що не була підписана. 17 січня 2014 р. на адресу нотаріуса Бойчука надійшла заява Яценко про оформлення права власності на земельну ділянку, до якої було додано копію заповіту, копію архівного витягу із рішення виконавчого комітету. У зв'язку з цим Бойчук направив на адресу Яценко роз'яснення з проханням особисто відвідати нотаріальну контору та надати оригінали відповідних документів.

24 квітня 2014 р. до нотаріальної контори Бойчука надійшло звернення позивача, в якому він підтвердив отримання роз'яснень нотаріуса та вимагав в трьохденний термін оформити відмову у вчиненні нотаріальної дії із зазначенням порядку її оскарження. Підпис Яценко на цьому зверненні посвідчений не був. Цього ж дня Бойчук направив Яценко роз'яснення з проханням відвідати нотаріальну контору, маючи при собі документи, що підтверджують особу, а також оригінали документів, що підтверджують факт

смерті спадкодавця, право власності спадкодавця на земельну ділянку, яку Яценко бажає отримати у спадщину. При цьому нотаріус зазначив, що під час відвідування, ознайомившись із наданими документами та встановивши особу заявника, прийме заяву та відповідно до вимог чинного законодавства обов'язково вирішить питання або про видачу свідоцтва про право на спадщину або про відмову у вчиненні такої нотаріальної дії. Отримавши таке роз'яснення нотаріуса та не з'явившись до нотаріальної контори, Яценко звернувся до суду зі вказаним позовом.

Складіть рішення у даній справі. Якими принципами нотаріального процесу мав керуватися нотаріус у даній ситуації?

Завдання 6

У травні 2013 р. Микитюк звернувся до Червоноармійського районного суду Житомирської області з позовом до нотаріуса Мосейчука про скасування постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії. Позов було обґрунтовано тим, що 31.01.2013 р. Мосейчук відмовив йому у видачі свідоцтва про право на спадщину за законом після смерті його батька. Відмову нотаріус мотивував тим, що свідоцтво про право власності на житловий будинок, що переходить у спадок, видане 9 вересня 2008 р. виконкомом Новозаводської сільської ради Червоноармійського району, вже після смерті спадкодавця.

Рішенням Червоноармійського районного суду Житомирської області від 26 червня 2013 р. у задоволенні позову відмовлено за безпідставністю.

В апеляційній скарзі Микитюк просив рішення скасувати та ухвалити нове рішення, яким задовольнити його позов, посилаючись на порушення норм матеріального та процесуального права та неповноту з'ясуванням судом обставин, що мають значення для справи.

Під час розгляду справи апеляційним судом було встановлено: даних про те, що свідоцтво про право власності на будинок було видано органом, який не мав повноважень вчиняти такі дії, у справі немає. У визначеному законом

порядку зазначене свідоцтво недійсним не визнано, а рішення сільради про його видачу не скасовано.

Яким має бути рішення апеляційного суду? Якими принципами нотаріального процесу має керуватися нотаріус при розгляді даної нотаріальної справи?

Тема 5. Нотаріальний процес

(колоквіум)

Питання для обговорення

- 1. Поняття нотаріального процесу та його структура.*
- 2. Правові ознаки нотаріального процесу як різновиду юридичного процесу.*
- 3. Поняття та значення нотаріальної процесуальної форми.*
- 4. Специфічні риси нотаріальної процесуальної форми в системі форм захисту та охорони цивільних прав.*

Тема 6. Нотаріальні процесуальні правовідносини

(колоквіум)

Питання для обговорення

- 1. Поняття та сутність нотаріальних процесуальних правовідносин.*
- 2. Передумови виникнення нотаріальних процесуальних правовідносин.*
- 3. Елементи нотаріальних процесуальних правовідносин.*

Тема 7. Суб'єкти нотаріального процесу

Завдання 1

Андреев перебуває у зареєстрованому шлюбі, дітей від цього шлюбу не має. Від попереднього шлюбу має неповнолітнього сина, який проживає з першою дружиною Андреева у будинку, власником якого вона є. Андреев під час перебування у другому шлюбі придбав квартиру, яку має намір продати. Нотаріус, до якого звернувся Андреев за посвідченням договору купівлі –

продажу, вимагає згоду органів опіки та піклування на вчинення даного правочину, мотивуючи тим, що порушуються права сина. Андреев заперечував проти необхідності витребування такої згоди і подав довідку про те, що його син зареєстрований за іншою адресою.

Чи правомірні вимоги нотаріуса? Визначте суб'єктний склад цієї нотаріальної справи відповідно до вимог законодавства. В який спосіб Андреев може вплинути на поведінку нотаріуса?

Завдання 2

Визначте суб'єктний склад наступних нотаріальних дій:

- А) посвідчення шлюбного договору;
- Б) посвідчення довіреності;
- В) посвідчення заповіту;
- Г) вчинення виконавчого напису;
- Д) вжиття заходів щодо охорони спадкового майна;
- Є) видача свідоцтва про право власності на частку у спільному майні подружжя.

Завдання 3

12 березня 2013 р. помер Колесниченко Т.Т. 30 травня 2013 р. до нотаріуса звернувся 15-річний син Колесніченка – Колесниченко Ф.Т. із заявою про прийняття спадщини. Нотаріус відмовився прийняти цю заяву та відкрити спадкову справу, мотивуючи це тим, що з такою заявою має звернутися мати Колесниченка Ф.Т. як його законний представник, оскільки він є неповнолітнім.

Чи законні дії нотаріуса? Визначте суб'єктний склад цієї нотаріальної справи, враховуючи, що, крім дружини та сина, на спадкове майно претендують батьки Колесниченка, що є пенсіонерами, та його дочка від першого шлюбу.

Завдання 4

До нотаріуса звернувся Пономаренко з проханням посвідчити договір купівлі-продажу земельних ділянок. З поданих для вчинення нотаріальної дії документів вбачалося наступне.

Пономаренко перебував у зареєстрованому шлюбі з Колкіною з серпня 1994р. по травень 2007 р. Рішенням Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 17 травня 2007 р. в результаті розподілу майна подружжя було виділено на праві приватної власності Пономаренко незакінчене будівництво житлового будинку. Колкіній на праві приватної власності було виділено інше нерухоме майно.

2 серпня 2012 р. Пономаренко отримав свідоцтво про право власності на житловий будинок замість договору купівлі-продажу № 1881 від 28.10.2004 р. Право власності позивача було зареєстровано 02 серпня 2012 р. в Єдиному державному реєстрі прав за р.№ 11245.

На підставі Державного акту на право власності на земельну ділянку серії ЯЗ № 245251 від 05 серпня 2009 р., що був виданий на підставі договору купівлі-продажу земельної ділянки від 28.10.2004 р., Пономаренку на праві власності належить земельна ділянка площею 1000 кв.м., що розташована у м. Вознесенську, цільове призначення якої - для будівництва та обслуговування житлового будинку господарських будівель та споруд.

На підставі Державного акту на право власності на земельну ділянку серії ЯЗ № 245252 від 05.05.2009 р., що був виданий на підставі договору купівлі-продажу земельної ділянки від 28.10.2004 р., Пономаренку на праві власності належить земельна ділянка площею 115 кв.м., що розташована у м. Вознесенську, цільове призначення якої - ведення особистого селянського господарства.

Нотаріус відмовив у вчиненні нотаріальної дії щодо посвідчення договору купівлі – продажу зазначених земельних ділянок з тих підстав, що земельні ділянки були придбані позивачем під час перебування у шлюбі з

Колкіною, тому є об'єктом спільної власності подружжя, і необхідна згода останньої на укладення договору купівлі-продажу. Розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності на майно, набуте за час шлюбу.

Чи законна така відмова у вчиненні нотаріальної дії у даній ситуації? Чи правильно було визначено нотаріусом склад суб'єктів даної нотаріальної справи?

Завдання 5

8 травня 2007 р. відкрито спадкову справу № 154/07 стосовно майна померлого 16 лютого 2007 р. Кузьменка С.І.. Із заявами про прийняття спадщини звернулися: 8 травня 2007 р. – мати померлого Кузьменко О.М, 30 червня 2007 р. – діти померлого Кузьменко Т.С. та Кузьменко М.С., та 29 червня 2007 р. – дружина померлого Любова.

12 серпня 2007 р. державним нотаріусом було повідомлено матір покійного, Кузьменко О.М., що на 28 червня 2007 р. було призначено видачу свідоцтва про право на спадщину, проте за її заявою від 2 липня 2007 р. про намір звернутися до суду видачу свідоцтва на спадщину було зупинено.

17 грудня 2007 р. із заявою про прийняття спадщини також звернулася донька померлого, Васько С.С., якій за рішенням Святошинського районного суду м. Києва було визначено додатковий строк для подання заяви про прийняття спадщини.

4 січня 2010 р. Кузьменко О.М., матір спадкодавця, померла.

15 березня 2012 р. Любова подала заяву, в додаток до раніше поданої, про видачу державним нотаріусом на її ім'я свідоцтва про право власності на частку у спільному майні подружжя. В заяві зазначила, що на день смерті її чоловіка залишилося спадкове майно, яке складається з трикімнатної квартири у м. Києві.

16 березня 2012 р. державний нотаріус Дванадцятій Київської державної нотаріальної контори Охріменко, вивчивши спадкову справу, винесла

постанову про відмову Любовій у видачі свідоцтва про право власності на ½ квартири, яка набута у період зареєстрованого шлюбу із Кузьменко С.І., з тієї причини, що мати Кузьменка С.І. померла, і відсутня можливість виконати вимоги п.п. 2.1. п. 2 гл. 11 Правил вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

Чи законна така відмова нотаріуса? Визначте склад суб'єктів у даній нотаріальній справі.

Завдання 6

До нотаріуса Криворізького міського нотаріального округу Дніпропетровської області Маринець звернувся представник Публічного акціонерного товариства комерційний банк «Приватбанк» Голубенко з заявою про видачу дублікату договору купівлі-продажу від 13 вересня 2007 р., обґрунтувавши своє прохання наступними обставинами.

Рішенням Жовтневого районного суду м. Кривого Рогу від 1 березня 2013 р., що набрало законної сили, задоволено позов ПАТ КБ «Приватбанк» до Хорошко про звернення стягнення на предмет іпотеки. За цим судовим рішенням позивачу надано право продажу квартири № 12, що знаходиться за адресою: м. Кривий Ріг, вул. Сонячна, б.34 для задоволення вимог за кредитним договором від 13 вересня 2007 р. ПАТ КБ «Приватбанк» є іпотекодержателем зазначеного предмету іпотеки. Власником квартири є Хорошко. Для продажу квартири позивачу необхідний правостановлювальний документ, яким є договір купівлі-продажу від 13 вересня 2007 р., посвідчений приватним нотаріусом Криворізького міського нотаріального округу Дніпропетровської області Маринець. Враховуючи, що ПАТ КБ «Приватбанк» не був стороною зазначеного договору купівлі-продажу, даний документ у нього відсутній, а без нього не можна укласти договір купівлі-продажу, оскільки відповідно до положень ч. 1 ст. 55 Закону «Про нотаріат» правочини про відчуження майна, що підлягає реєстрації, посвідчуються за умови подання документів, що

підтверджують право власності на майно, що відчужується.

Як має діяти нотаріус? Складіть відповідний нотаріальний акт – документ.

Тема 8. Стадії нотаріального процесу

Завдання 1

23 жовтня 2013 р. Малиш В.В. надіслав до нотаріальної контори листа наступного змісту: «Приймаю спадщину, що залишилася після смерті мого батька, Малиш Г.І, який помер 15 лютого 2013 р. та моєї матері, Малиш В.П., яка померла 3 серпня 2013 р.»

Визначте стадії вчинення даної нотаріальної дії. Які дії нотаріуса мають складати зміст стадії відкриття даної нотаріальної справи?

Завдання 2

До нотаріуса звернувся Осередько з проханням засвідчити копії сертифікатів про зовнішнє незалежне оцінювання. Нотаріус відмовив у посвідченні такої копії, мотивуючи це тим, що, по-перше, вони можуть бути засвідчені у вищому навчальному закладі, до якого вони подаються, а, по-друге, справжність сертифікатів викликає у нього сумніви.

Чи є законною відмова нотаріуса з наведених мотивів? Визначте коло та зміст стадій вчинення даної нотаріальної дії.

Завдання 3

Шанько П.С. звернувся до Печерського районного суду м. Києва з позовом до Головного управління юстиції у м. Києві, Одиннадцятої Київської державної нотаріальної контори, державного нотаріуса Головкина про визнання незаконною відмови нотаріуса у видачі свідоцтва про право на спадщину за законом.

У судовому засіданні було встановлено наступні обставини справи. 26

листопада 2002 р. відкрито спадкову справу стосовно майна померлого Шанько С.С. на підставі заяв про прийняття спадщини, поданих спадкоємцями за законом – Шанько П.С. та Шанько Ю.С. Спадкове майно становив садовий будинок із надвірними будівлями та спорудами. 26 листопада 2013 р. позивач Шанько П.С. звернувся до нотаріуса із заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину на $\frac{1}{3}$ частину зазначеного будинку.

17 грудня 2013 р. державний нотаріус повідомив спадкоємців, що на 28 грудня 2013 р. призначено видачу свідоцтва про право на спадщину. У визначений нотаріусом час Шанько Ю.С. відмовився отримувати свідоцтво про право на спадщину, повідомивши нотаріуса про свій намір звернутися до суду щодо оспорювання права Шанько П.С. спадкувати садовий будинок. Державний нотаріус відклав вчинення нотаріальної дії та призначив видачу свідоцтва на 28 січня 2014 р.

2 лютого 2014 р. нотаріус виніс постанову про відмову про видачу свідоцтва про право на спадщину, мотивуючи свої дії тим, що з матеріалів спадкової справи вбачається наявність спору між спадкоємцями, про що свідчать копії позовних заяв Шанько Ю.С., де оспорюється право, про посвідчення якого просить Шанько П.С., а відповідно до засад нотаріальної діяльності, нотаріальні дії вчиняються тільки щодо безспірних прав.

Також у справі досліджувалися такі письмові докази як ухвала Оболонського районного суду м. Києва від 27 січня 2014 р. про відмову у задоволенні заяви Шанько Ю.С. про забезпечення позову та позовна заява Шанько Ю.С. з відміткою суду про отримання її 2 лютого 2014 р.

Яким має бути рішення суду? Які підстави для відкладення нотаріальної дії та відмови у вчиненні нотаріальної дії передбачено законодавством?

Завдання 4

Мальцева звернувся до Соснівського районного суду м. Черкас з позовом до Сікорського, Черкаської державної районної нотаріальної контори,

держаного нотаріуса Прохоренко про визнання нотаріальної дії незаконною, обґрунтувавши вимоги наступними обставинами.

Позивачка перебувала із Сікорським у зареєстрованому шлюбі, розірваному у грудні 2008 р. У 2006 р. у подружжя народилася дочка. Після розірвання шлюбу дитина проживала з матір'ю, потім місце проживання дитини було визначено за місцем реєстрації батька в Україні. У листопаді 2010 р. позивачка дізналась, що Сікорський з їх неповнолітньою донькою виїхали за кордон до Бельгії на підставі посвідченої державним нотаріусом Черкаської районної нотаріальної контори Прохоренко згоди від імені Мальцевої на виїзд дитини за кордон.

Мальцева стверджувала, що згоди на виїзд дитини не надавала, підпис від її імені в реєстрі нотаріальних дій підроблений, нотаріальна дія вчинена в її відсутність, з порушенням вимог закону щодо встановлення особи, щодо якої вчиняється нотаріальна дія. На цих підставах просила визнати нотаріальну дію щодо посвідчення її підпису на заяві про згоду на виїзд дитини за кордон незаконною.

Під час розгляду справи судом встановлено, що за зверненням Мальцевої прокуратурою м. Черкас 27 жовтня 2011 р. відкрито кримінальне провадження за ознаками злочину, передбаченого ч.ч.1, 4 ст. 358 КК України. У даній справі проведено почеркознавчу експертизу та згідно висновку експерта від 2 березня 2011 р., підпис від імені Мальцевої у реєстрі для реєстрації нотаріальних дій виконано не Мальцевою.

З вивченого в судовому засіданні оригіналу запису про оскаржувану нотаріальну дію в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій вбачається, що дата видачі паспорта Мальцевої, зафіксована в реєстрі, не співпадає з даними паспорта позивачки. Також ідентифікаційний номер особи, що звернулася за вчиненням цієї нотаріальної дії, відрізняється від ідентифікаційного номеру Мальцевої у довідці ДПІ від 26 липня 2010 р. Фактично в реєстрі вказано ідентифікаційний номер невстановленої особи.

Допитана в якості свідка Мальцева дала показання про те, що дана нотаріальна дія була вчинена 16 вересня 2010 р. в її відсутність, під час її вчинення позивачка перебувала за місцем роботи, оскільки це був робочий день.

Дослідивши матеріали справи, суд зазначив у рішенні, що вони свідчать про наявність підстав для задоволення позовних вимог про визнання нотаріальної дії незаконною внаслідок недотримання нотаріусом встановленого законом порядку встановлення особи, щодо якої вчиняється нотаріальна дія.

Чи правильне рішення суду? Зміст якої стадії нотаріального процесу складають дії щодо встановлення особи учасника нотаріальної дії? Які правила встановлення особи учасника нотаріальної дії передбачено законодавством?

Тема 9. Нотаріальні провадження

Завдання 1

Публічне акціонерне товариство «Сведбанк» звернулося з позовом до приватного нотаріуса Херсонського міського нотаріального округу Круглової про відшкодування шкоди, заподіяної неправомірними діями нотаріуса під час посвідчення іпотечного договору 13 листопада 2012 р.

Позивач обґрунтовував свій позов тим, що під час посвідчення зазначеного договору між ним та Лубко нотаріус не виконав вимог закону щодо визначення обсягу дієздатності фізичної особи. Саме внаслідок таких порушень, на думку позивача, договір іпотеки, посвідчений нотаріусом Кругловою 13.11.2012 р., рішенням Комсомольського районного суду м. Херсону від 30.09.2013 р. визнано недійсним з підстави, що особа, яка вчинювала зазначений правочин, не мала необхідного обсягу цивільної дієздатності. Під час розгляду справи про визнання договору іпотеки недійсним судом було встановлено, що Лубко рішенням суду від 23 грудня 2010 р. була визнана недієздатною та їй було призначено опікуна.

Заперечуючи проти позову, нотаріус стверджувала, що посвідчення договору відбулося у повній відповідності до вимог закону. Як встановлено в судовому засіданні з пояснень відповідача, представника відповідача та матеріалів справи, Кругловою при вчиненні нотаріальної дії щодо посвідчення договору іпотеки, укладеного між позивачем та Лубко, було встановлено особи учасників цивільних відносин, які звернулися за посвідченням даного правочину, у тому числі визначено обсяг цивільної дієздатності фізичної особи – Лубко відповідно до її паспорту та у зв'язку із відсутністю сумнівів щодо обсягу її цивільної дієздатності, незважаючи на її похилий вік, нотаріус не зверталася до органів опіки та піклування для встановлення факту відсутності опіки або піклування над нею.

Яке рішення має прийняти суд? Які правила щодо визначення обсягу цивільної дієздатності фізичних осіб і перевірки цивільної правоздатності та дієздатності юридичних осіб встановлено законодавством?

Завдання 2

Кротецький звернувся до суду з позовом до Ларченко про визнання недійсним заповіту, посилаючись на те, що 17 вересня 2013 р. в с. Черленівка Новоселицького району померла Шапошнікова, яка була рідною тіткою позивача. Після смерті Шапошнікової залишилося спадкове майно, що складається з житлового будинку та господарських споруд. Кротецький звернувся до приватного нотаріуса Новоселицького районного нотаріального округу Бобрюк із заявою про прийняття спадщини, однак нотаріусом було надіслано повідомлення про те, що 26 березня 2012 р. Шапошнікова склала заповіт на ім'я Ларченко, посвідчений у сільській раді с. Котелеве Новоселицького району Чернівецької області.

Кротецький обґрунтував свій позов тим, що спадкодавець не мала наміру скласти заповіт на користь відповідача. Вважає, що секретар Котелівської сільської ради Новоселицького району Чернівецької області, посвідчуючи цей

заповіт, діяла всупереч вимог ст. 13-1 та 41 Закону «Про нотаріат», оскільки Шапошнікова постійно проживала та була зареєстрована на території с. Черленівка Новоселицького району Чернівецької області, де нотаріальні дії вчинюються секретарем Черленівської сільської ради. Позивач вважає, що необхідності звертатися до іншої сільської ради для посвідчення заповіту у Шапошнікової не було, а тому волевиявлення заповідача не можна визнати вільним і таким, що відвідало її намірам.

Чи підлягають задоволенню вимоги позивача? Які правила щодо визначення місця вчинення нотаріальних дій встановлено чинним нотаріальним законодавством?

Завдання 3

Пілюк звернувся до Печерського районного суду м. Києва із позовом в інтересах недієздатного Громова до П'ятої Київської державної нотаріальної контори про визнання дій неправомірними та зобов'язання вчинити дії.

Позивач просив визнати недійсними нотаріальні дії щодо видачі за заявою недієздатного Громова дубліката договору купівлі-продажу квартири та посвідчення довіреності від імені недієздатного Громова на ім'я Троцько.

В обґрунтування вимог позивач посилається на те, що призначений опікуном Громова, який є інвалідом з дитинства 2 групи та визнаний судом недієздатним. 29 травня 1998 р. на той час опікун недієздатного Громова - його батько від імені недієздатного та в його інтересах придбав однокімнатну квартиру. 13 квітня 2007 р. невідома особа, яка видала себе за недієздатного Громова, без згоди його опікуна та органу опіки та піклування уклала договір купівлі-продажу вказаної квартири з Притичко, 14 лютого 2011 р. договір у зв'язку з цими обставинами судом було визнано недійсним.

В ході розгляду справи в суді було встановлено, що даний договір укладено на підставі виданого П'ятою Київською державною нотаріальною конторою 24 березня 2007 р. за заявою від імені недієздатного Громова

дублікату договору від 29 травня 1998 р. та посвідченої від імені останнього довіреності від 24 березня 2007 р. Під час вчинення зазначених нотаріальних дій невідома особа, що видавала себе за Громова, діяла на підставі його паспорту, який був ним втрачений у лютому 2007 р. та пізніше поновлений у встановленому законом порядку. Позивач зазначає безпідставність вчинення цих нотаріальних дій, оскільки в тексті договору, дублікат якого було видано нотаріусом, зазначено про неієздатність Громова, крім того, копія рішення суду про визнання його неієздатним наявна в матеріалах нотаріальної справи.

Як має бути вирішена справа? Які загальні правила вчинення нотаріальних було порушено нотаріусом.

Завдання 4

27 грудня 2013 р. Дніпровський районний суд м. Києва розглянув у цивільну справу за позовом Христенка до нотаріуса Київського міського нотаріального округу Бахчі про зобов'язання вчинити нотаріальну дію.

Христенко звернувся до суду з позовом, в якому просить зобов'язати відповідача вчинити нотаріальну дію та видати дублікат договору купівлі-продажу квартири від 13.07.2008 р. Свої вимоги мотивує тим, що 05.09.2012 р. позивач звернувся до Деснянського РУ ГУ МВС України в м. Києві із заявою про втрату документів, на яку було отримано відповідь, що для відновлення втрачених документів необхідно звернутися за місцем їх видачі.

У зв'язку із цим позивач 23.04.2013 р. звернувся до відповідача з проханням видати у встановлений законом строк дублікат нотаріально посвідченого договору купівлі-продажу від 13.07.2007 року, який було втрачено, та пред'явив всі необхідні для вчинення даної нотаріальної дії документи.

25.04.2013 р. на адресу позивача від відповідача надійшла постанова про відмову у вчиненні нотаріальних дій з поясненням причин відмови, головною з яких було встановлення місця знаходження оригіналу даного договору та

особи, в якій він зберігається, а саме співвласника даної квартири Ткаченка. Останній 22.04.2013 р. письмово звернувся до нотаріуса із заявою, що в нього знаходиться оригінал договору купівлі-продажу від 13.07.2007 р., за яким вони з Христенком придбали дану квартиру у спільну власність.

Позивач вважає, що наявність договору купівлі-продажу у одного із співвласників не позбавляє іншого права на отримання дублікату оригіналу такого договору, в зв'язку із чим він вимушений звернутися до суду з даним позовом.

Як має бути вирішено дану судову справу? Які правила видачі дублікату нотаріально посвідченого документу встановлено законодавством про нотаріат?

Завдання 5

13 серпня 2013 р. до нотаріуса Харківського нотаріального округу звернулися Прохан С. та Луцик Ю. (брат із сестрою) з проханням видати їм свідоцтво про право на спадщину, що залишилася після їхнього батька, який помер 2 вересня 2012 р. Син померлого Прохан С. попередньо із заявою про вступ до спадщини не звертався і пояснив нотаріусу, що не міг цього зробити, оскільки з 2008 р. проживає у м. Луцьку і про смерть батька дізнався лише місяць тому. Луцик Ю. повідомила нотаріуса, що у неї немає документів, що підтверджували б родинні відносини зі спадкодавцем, попри це обидва спадкоємці виявляють взаємну згоду на внесення їх до свідоцтва про право на спадщину. З'ясувавши, що інших спадкоємців у померлого немає, нотаріус видав свідоцтво про право на спадщину на $\frac{1}{2}$ частину спадкового майна на ім'я Прохан С., а у видачі свідоцтва про право на спадщину Луцик Ю. – відмовив.

Чи правомірні такі дії нотаріуса? Визначте склад фактів, що мають бути встановлені нотаріусом при видачі свідоцтва про право на спадщину.

Завдання 6

Мироненко С.Т. помер у м. Одеса, де мешкав останні роки життя. Після його смерті залишилася спадщина, яка складалася з квартири у м. Харкові, земельної ділянки у м. Херсон та житлового будинку у м. Одеса. Житловий будинок Мироненко заповів своїй дружині Мироненко М.Л. Крім неї, заяви про прийняття спадщини було подано іншими спадкоємцями майна Мироненко С.Т., а саме: його батьком Мироненко Т.Ю. (69 років), його сином Мироненко Т.С. (15 років), його дочкою від першого шлюбу Козиревою О.С. (26 років) та його сестрою Палько С.Т. (40 років).

Під час розгляду нотаріальної справи нотаріусом було з'ясовано, що Мироненко Т.Ю. рішенням суду був позбавлений батьківських прав, а Козирева О.С. є інвалідом I групи.

Якими мають бути дії нотаріуса? Кому і якого змісту мають бути видані свідоцтва про право на спадщину?

Завдання 7

1 липня 2014 р. Протченко С.Ю. звернувся до нотаріуса Голки за видачею свідоцтва про право власності на частку у спільному майні подружжя.

Протченко повідомив нотаріуса, що з 24 лютого 1996 р. перебував у зареєстрованому шлюбі з Голубенко Ю.С. Під час перебування у шлюбі ними було придбано трикімнатну квартиру у м. Донецьку, яку було оформлено на дружину.

На даний час шлюб розірвано і Голубенко К.С. відмовляється визначитися з порядком користування спільним майном. У зв'язку з цим Протченко просив видати йому свідоцтво про право власності на $\frac{1}{2}$ частку зазначеної квартири.

Нотаріус відмовив у вчиненні даної нотаріальної дії, посилаючись на те, що між Протченко та Голубенко існує спір і пояснив, що видасть свідоцтво тільки у випадку, якщо Голубенко з'явиться до нього і особисто висловить

свою згоду на видачу свідоцтва.

Чи відповідають закону дії нотаріуса? Складіть постанову про відмову у вчиненні даної нотаріальної дії. Визначте порядок та умови видачі свідоцтва про право власності на частку у спільному майні подружжя.

Завдання 8

27 червня 2013 р. Франківський районний суд м.Львова задовольнив позов Цимбалюка до Франківського ВДВС Львівського МУЮ, приватного підприємства «Нива -В.Ш.», ОКП ЛОР «БТІ та ЕО», приватного нотаріуса Ладус, Криворотька та ПАТ АБ «Південний» про визнання недійсними прилюдних торгів, свідоцтва про придбання квартири з прилюдних торгів, незаконним рішення про державну реєстрацію права власності на квартиру, скасування запису про державну реєстрацію та поновлення реєстрації права власності на квартиру.

Суд мотивував своє рішення наступними обставинами. У судовому засіданні було встановлено, що 31.01.11р. Франківським ВДВС ЛМУЮ відкрито виконавче провадження про звернення стягнення на квартиру, належну Цимбалюку, на користь філії АБ «Південний» в загальному розмірі 192782,18грн. Описане нерухоме майно було передано на реалізацію ПП «Нива-В.Ш».

ПП «Нива-В.Ш» не виконало приписи п. 3 ст. 43 ЗУ «Про іпотеку», оскільки оголошення про реалізацію нерухомого арештованого майна було розміщено лише на сайті ДП МЮУ «Інформаційний центр» 12.07.11р. та 06.09.2011 - про повторні торги. Крім того, в порушення п. 5 ст. 43 Закону «Про іпотеку» позивач не був повідомлений належним чином про прилюдні торги, чим порушено його право бути присутнім на них.

Судом встановлено, що 27.07.11 р. прилюдні торги не відбулись у зв'язку з відсутністю зареєстрованих покупців, про що приватним підприємством «Нива В.Ш.» було повідомлено державного виконавця.

Державним виконавцем ініційовано питання переоцінки майна і визначено початкову ціну квартири в сумі 222131,7грн. для реалізації на повторних торгах, про що позивач не був належно повідомлений.

Прилюдні торги по реалізації майна відбулися 21.09.2011 року, про що свідчить протокол проведення прилюдних торгів № 1411123-1 від 21.09.2011 року. Згідно протоколу участь у прилюдних торгах приймав один учасник – Криворотько, який придбав квартиру за ціною 222131,5 грн., яка є початковою і продажною. Покупцем вказана сума коштів оплачена.

Суду не надано доказів про надіслання позивачу протоколу про проведення прилюдних торгів. Крім того, в судовому засіданні встановлено, що копія акту про результати торгів, в порушення вимог Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, позивачу не надіслана.

Враховуючи зазначені обставини суд виснував, що прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна, яке належало позивачу, були проведені з порушенням вимог ст.43, 45, 47 Закону України «Про іпотеку» та Тимчасового положення про порядок проведення торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, а тому позов слід задовольнити.

18 жовтня 2013 р. Цимбалюк звернувся з позовом до нотаріуса Ладуса про відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої його незаконними діями, пов'язаними із видачею свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів.

Яким має бути рішення суду? Який порядок видачі свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів передбачено законодавством? Який склад фактів та на підставі яких документів має бути встановлений нотаріусом в межах вчинення даної нотаріальної дії?

Завдання 9

До нотаріуса Трамова звернулися Шпак та Ткаченко з проханням

посвідчити підпис Шпака на розписці про отримання у позику 50000 грн.

Чи може нотаріус посвідчити справжність підпису Шпака на зазначеному документі? Яким має бути порядок нотаріальної дії у даному випадку?

Завдання 10

Широков перестав висилати з Мінська до Києва колишній дружині аліменти на утримання їх дочки. У телефонній розмові з дружиною він мотивував свою поведінку тим, що знайомі йому повідомили про смерть дочки минулого року. Мати дівчинки звернулася до нотаріуса з проханням засвідчити, що дочка жива і, за її словами, перебуває в літньому таборі для відпочинку.

Чи має право нотаріус за даних обставин засвідчити цей факт?

Завдання 11

Пилипенко звернувся до нотаріуса з проханням засвідчити копії наступних документів: а) листа свого знайомого, в якому міститься його прохання позичити певну грошову суму; б) розписки про отримання у позику грошової суми, написаної олівцем; в) заяви спадкоємця про відмову від права на спадкування, в якій справжність підпису спадкоємця засвідчена лікарем; г) рішень суду; д) паспорту.

Чи підлягають засвідченню копії зазначених документів? Які вимоги пред'являються до документів, копії яких набувають нотаріального засвідчення?

Завдання 12

9 квітня 2014 р. Бужинська звернулася до Олевського районного суду Житомирської області з позовом до Ново-Білокорівичської селищної ради Олевського району Житомирської області про визнання недійсною довіреності, що була посвідчена начальником військово-облікового столу Ново-

Білокоровичської селищної ради і передбачала уповноваження Косинського представляти інтереси Бужинської в органах державної влади, інших установах, судах з метою реєстрації права власності на будинок.

Позов був обґрунтований порушенням вимог законодавства, що передбачає порядок вчинення даної нотаріальної дії, а саме: прізвища та імена по батькові довірителя та довіреної особи повністю не зазначені; довіреність засвідчив не секретар виконкому, а інша особа; дата, до якої діє довіреність, прописом не зазначена; довіреність в державному реєстрі не зареєстровано. Крім того, у позивачки виник сумнів щодо реєстраційного номера «559», під яким зареєстровано нотаріальну дію щодо посвідчення даної довіреності у реєстрі нотаріальних дій, оскільки в селищній раді така кількість реєстрацій нотаріальних дій неможлива.

Які із зазначених обставин за умов свого підтвердження в результаті розгляду судової справи можуть бути підставами для визнання довіреності недійсною?

Завдання 13

Колективне підприємство «Крамниця № 4» є власником нежитлового приміщення, вбудованого в житловий будинок, розташованого за адресою: м. Торез, вул. Пілотна, буд. 14, що належить йому на підставі нотаріально посвідченого договору купівлі-продажу від 16 червня 1996 р.

У травні 2014 р. між КП «Крамниця № 4» та ТОВ «Маркетинг Мікс» було досягнуто домовленість щодо укладення договору купівлі-продажу вказаного приміщення. У зв'язку із цим сторони погодили проект договору та звернулись до приватного нотаріуса Зименко для його нотаріального посвідчення.

На підтвердження права власності на приміщення КП «Крамниця № 4» було надано наступні документи: дублікат договору купівлі-продажу від 16 червня 1996 р., який на підставі ст. 53 Закону «Про нотаріат» попередньо було отримано у державного нотаріуса Торезької міської нотаріальної контори у

зв'язку із втратою оригіналу договору; Витяг з Реєстру прав власності на нерухоме майно про реєстрацію права власності КП «Крамниця № 4» на зазначене приміщення 9 квітня 2004 р.; Інформаційна довідка з Реєстру прав власності на нерухоме майно від 25 червня 2012 р., згідно якої право власності на приміщення за адресою м.Торез, вул. Пілотна, буд. 14 зареєстровано за КП «Крамниця № 4» на підставі договору купівлі-продажу, посвідченого 6 червня 1996 р. державним нотаріусом Торезької міської нотаріальної контори.

Нотаріус Зименко відмовила у вчиненні нотаріальної дії щодо посвідчення договору купівлі-продажу зазначеного приміщення, посилаючись на те, що дублікат договору купівлі-продажу від 6 червня 1996 р. не був зареєстрований у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

Чи правильні дії нотаріуса? Які факти та на підставі яких документів – доказів має встановити нотаріус при вчиненні даної нотаріальної дії? Визначте порядок нотаріального посвідчення договорів купівлі-продажу нерухомого майна. Яким чином КП «Крамниця № 4» може досягти своєї мети?

Завдання 14

Орловський звернувся до Тячівського районного суду Закарпатської області з позовом до Черевко та Тячівської державної нотаріальної контори про визнання недійсним заповіту. Позовні вимоги було обґрунтовано наступними обставинами.

23 березня 2010 р. померла Коткова – сестра позивача. Звернувшись до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини, Орловський дізнався, що 26 лютого 2012 р. сестра оформила заповіт, згідно якого все своє майно заповіла Черевко. Позивач зазначав, що було порушено порядок посвідчення заповіту, оскільки заповіт підписаний іншою особою (Мулько) попри наступні обставини: Коткова уміла читати і писати; 20 січня 2011 р. заповіла все своє майно Кролевець та особисто підписувала цей заповіт; неодноразово зверталася до нотаріуса, де особисто підписувала різні документи, отже, підстав для

підписання заповіту іншою особою за Коткову не було.

У судовому засіданні встановлено, що у заповіті вказано, що він був підписаний у присутності двох свідків у зв'язку із тим, що заповідач Коткова не могла сама прочитати і підписати текст заповіту. Свідками було залучено Лобойка (44 роки) та Продан (17 років). Крім того, через те, що Коткова була неписьменною та не могла підписати заповіт власноруч, на її особисте прохання та у її присутності текст заповіту підписала Мулько, яка є дочкою Черевко.

Нотаріус Тячівської державної нотаріальної контори Ляховська пояснила, що заповіт від 26 лютого 2012 р. відповідав волевиявленню заповідачки, а підписувати його вона відмовилась, посилаючись на присутність двох свідків та особи, яку вона уповноважує на підписання. Коли заповіт був складений, його вголос прочитала нотаріус, Коткова вислухала його і підтвердила, що зміст заповіту відповідає її намірам. Про те, що Мулько є дочкою Черевко, нотаріусу на момент посвідчення заповіту не було відомо.

Розглядаючи справу, суд дослідив наступні письмові докази: копію нотаріально посвідченого заповіту від 20 січня 2011р., копію нотаріально посвідченої заяви про передачу земельної ділянки від 10 грудня 2009 р., заяву до Тячівського районного суду про видачу копії рішення від 30 березня 2010 р., підписані особисто Котковою.

Чи підлягають задоволенню вимоги позивача? Який порядок посвідчення заповіту передбачений законодавством? Складіть рішення у даній справі.

Завдання 15

Публічне акціонерне товариство «Родовід Банк» звернулося з позовом до приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Краковець, 3-ї особи: Державна податкова інспекція у Печерському районі м. Києва, Фірма «Союз-Віктан»ЛТД про визнання недійсним з моменту вчинення протесту про неоплату векселя.

Позов був обґрунтований наступними обставинами.

14 вересня 2009 р. Фірма «Союз-Віктан»ЛТД надала ДПІ у Печерському районі м. Києва податковий вексель з датою платежу 13 грудня 2009 р. У зв'язку з несплатою Фірмою «Союз-Віктан»ЛТД за векселем ДПІ звернулася до приватного нотаріуса КМНО Краковець за вчиненням протесту у неплатежі векселя. 16 грудня 2009 р. нотаріус виніс постанову про відмову у вчиненні нотаріальної дії щодо вчинення протесту про неоплату векселя, в результаті чого ДПІ звернулася до Шевченківського районного суду м. Києва із позовною заявою про скасування постанови та зобов'язання нотаріуса вчинити протест у неплатежі векселя.

Рішенням Шевченківського районного суду м. Києва від 11 листопада 2010 р., залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду м. Києва від 2 березня 2011 р., скасовано постанову приватного нотаріуса Краковець від 16 грудня 2009 р. про відмову у вчиненні нотаріальної дії щодо протесту векселя та зобов'язано приватного нотаріуса Краковець вчинити протест у неплатежі податкового векселя, виданого Фірмою «Союз-Віктан»ЛТД.

Протест про неоплату векселя вчинено 26 квітня 2011 р. 16 травня 2011 р. ДПІ у Печерському районі м. Києва листом пред'явила банку до платежу опротестований вексель.

Позивач вважає, що ДПІ у Печерському районі м. Києва порушила строк для подання векселя для вчинення протесту, оскільки звернулася за вчиненням протесту лише 15 квітня 2011 р., а не протягом двох наступних робочих днів після набрання законної сили рішенням суду, яким зобов'язано нотаріуса вчинити протест про неоплату векселя, і просить визнати недійсним протест про неоплату векселя з моменту його вчинення у відповідності до вимог ст. 202, 203, 215 ЦК України.

Чи підлягають задоволенню вимоги позивача? Визначте правову сутність протесту векселя.

Завдання 16

Представник Приватного акціонерного товариства «Прилуктваринмаш - Холдінг» звернувся до Шевченківського районного суду м. Києва із позовом до приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Хомякова, третя особа - фізична особа-підприємець Короленко, про визнання незаконною дії щодо вчинення протесту про неоплату векселя від 03 липня 2008р., скасування нотаріальної дії щодо вчинення протесту про неоплату векселя.

Позовні вимоги обґрунтовані наступним: 16 серпня 2013р. позивачу стало відомо, що 03 липня 2008р. відповідачем вчинено нотаріальну дію щодо протесту про неоплату векселя. Позивач вважає, що відповідачем під час вчинення нотаріальної дії було порушено порядок вчинення нотаріальної дії. Позивач вказує, що в порушення вимог законодавства, що регулює нотаріальну діяльність, відповідач не перевіряв документ, що підтверджує повноваження представника фізичної особи-підприємця; не визначив обсяг цивільної дієздатності фізичних осіб; не перевірено документи, які підтверджують повноваження фізичної особи-підприємця на володіння векселем; не перевірено вексель на його дійсність.

Під час розгляду справи судом встановлено, що 2 липня 2008 р. представник третьої особи – Пантюхов, який діяв на підставі довіреності № 5085 від 27 червня 2008р., звернувся до відповідача із заявою про опротестування векселя № 3222947436 від 30 вересня 2003р. номіналом 300000грн. При цьому в додатках до заяви про опротестування векселя додано не оригінал, а копію вказаного векселя. Крім цього, заява про опротестування векселя підписана фізичною особою - підприємцем - Короленко та скріплена печаткою.

Чи підлягають задоволенню вимоги позивача? Який процесуальний порядок вчинення протесту векселя передбачено законодавством? Які факти та на підставі яких доказів має встановити нотаріус при вчиненні даної нотаріальної дії?

4. Питання до іспиту з навчальної дисципліни «Нотаріат»

1. Поняття нотаріату.
2. Сучасні системи нотаріату.
3. Відтворення правових стандартів нотаріату класичної школи у нотаріальному законодавстві України.
4. Поняття та джерела нотаріального права.
5. Місце нотаріальних процесуальних норм в системі права.
6. Співвідношення цивільних процесуальних і нотаріально-процесуальних норм.
7. Поняття та зміст нотаріальної діяльності.
8. Судова та нотаріальна цивільна юрисдикція.
9. Функції нотаріальної діяльності.
10. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя.
11. Відмінність нотаріальної діяльності від інших галузей юридичної практики.
12. Компетенція нотаріальних органів.
13. Державний нотаріальний архів.
14. Порядок призначення на посаду і звільнення з посади державного нотаріуса.
15. Приватна нотаріальна діяльність. Правовий статус приватного нотаріуса.
16. Реєстрація нотаріальної приватної діяльності.
17. Помічник нотаріуса.
18. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату.
19. Положення про порядок видачі свідоцтва про право заняття нотаріальною діяльністю.
20. Права та обов'язки нотаріуса.
21. Нотаріальні дії, що вчиняють нотаріуси.
22. Нотаріальні дії, що вчиняються в державних нотаріальних архівах.
23. Нотаріальні дії, що вчиняються посадовими особами органів місцевого самоврядування.
24. Нотаріальні дії, що вчиняються консульськими установами України.
25. Зупинення приватної нотаріальної діяльності.
26. Припинення приватної нотаріальної діяльності.
27. Анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.
28. Заміщення приватного нотаріуса.
29. Нотаріальна палата. Порядок її утворення та завдання.
30. Відповідальність нотаріуса.
31. Вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса.
32. Контроль за нотаріальною діяльністю
33. Поняття та система принципів нотаріального процесу.
34. Класифікація принципів нотаріального процесу.

35. Принцип законності в нотаріальному процесі.
36. Принцип диспозитивності в нотаріальному процесі.
37. Принцип обґрунтованості нотаріальних актів.
38. Принцип сприяння фізичним та юридичним особам у реалізації їх прав.
39. Принцип дотримання таємниці вчинюваних нотаріальних дій.
40. Принцип безпосередності у нотаріальному процесі.
41. Принцип державної мови нотаріального провадження.
42. Принцип державного регулювання нотаріальної діяльності.
43. Принцип доступності нотаріальної форми охорони та захисту цивільних прав.
44. Поняття та нотаріального процесу.
45. Нотаріальна процесуальна форма.
46. Нотаріальні провадження.
47. *Поняття та специфічні риси нотаріальних процесуальних правовідносин.*
48. *Передумови виникнення нотаріальних процесуальних правовідносин.*
49. *Елементи нотаріальних процесуальних правовідносин.*
50. Суб'єкти нотаріального процесу.
51. Нотаріус як суб'єкт нотаріального процесу.
52. Особи, заінтересовані у вчиненні нотаріальної дії.
53. Особи, що сприяють здійсненню нотаріальних дій.
54. Стадія порушення нотаріальної справи.
55. Підготовка до вчинення нотаріальної дії.
56. Стадія вчинення нотаріальної дії і постановляння нотаріального акту.
57. Відкладення і зупинення нотаріальної дії.
58. Нотаріальні акти-документи.
59. Реєстрація нотаріальних дій.
60. Час вчинення нотаріальної дії.
61. Місце вчинення нотаріальної дії.
62. Встановлення обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, перевірка повноважень представника фізичної особи.
63. Перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи, перевірка повноважень представника юридичної особи.
64. Встановлення особи учасників цивільних правовідносин, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії.
65. Підписання нотаріально посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів.
66. Витребування нотаріусом документів, що є необхідними для вчинення нотаріальної дії.
67. Вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії.
68. Дії нотаріуса при виявленні порушення закону.
69. Відмова у вчиненні нотаріальної дії.
70. Видача дублікату нотаріально посвідченого документу.

71. Оплата вчинюваних нотаріальних дій.
72. Державне мито в нотаріальному процесі.
73. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні.
74. Загальна характеристика нотаріального провадження щодо посвідчення безспірних прав.
75. Загальна характеристика нотаріального провадження щодо посвідчення безспірних фактів.
76. Загальна характеристика нотаріального провадження щодо надання документам виконавчої сили.
77. Загальна характеристика нотаріального провадження щодо забезпечення збереження майна і документів.
78. Загальні правила посвідчення правочинів.
79. Посвідчення правочинів про відчуження частки майна у спільній власності.
80. Загальні правила посвідчення правочинів про відчуження нерухомого майна.
81. Посвідчення договорів довічного утримання. Посвідчення договорів ренти.
82. Посвідчення шлюбного договору.
83. Посвідчення договорів застави (іпотеки).
84. Посвідчення заповітів.
85. Посвідчення договорів доручення. Посвідчення довіреностей.
86. Засвідчення вірності копій документів і витягів з них.
87. Засвідчення справжності підпису на документах.
88. Засвідчення вірності перекладу.
89. Посвідчення фактів.
90. Передача заяв фізичних та юридичних осіб іншим особам.
91. Прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів.
92. Вчинення морських протестів.
93. Видача свідоцтв про право на спадщину.
94. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя.
95. Видача свідоцтв про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів).
96. Вжиття заходів до охорони спадкового майна.
97. Накладання заборони відчуження нерухомого майна.
98. Прийняття документів на зберігання.
99. Вчинення виконавчих написів.
100. Вчинення протестів векселів.
101. Прийняття нотаріусами документів, складених за кордоном.
102. Забезпечення доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав.

предмет нотаріальної діяльності

завдання нотаріальної діяльності

видача свідоцтва виконавцю заповіту

Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності

стадії нотаріального процесу

права та обов'язки нотаріуса

гарантії нотаріальної діяльності

організація нотаріату

5. Список літератури для самостійної роботи

1. Баранкова В. В. Нотаріат у системі юстиції : конспект лекції / В. В. Баранкова ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 1997. – 19 с.
2. Баранкова В. В. Спадкування за заповітом: проблеми нотаріального оформлення / В. В. Баранкова // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2010. – № 3(51). – С. 114-116
3. Баранкова В. В. Особливості суб'єктного складу нотаріальних процесуальних правовідносин / В. В. Баранкова // Нотаріат для Вас. – 2013. – № 11. – С. 33–40.
4. Баранкова В. В. Правова природа нотаріальної діяльності / В. В. Баранкова // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 1998. – № 3. – С. 137–143.
5. Гриненко О. О. Правовий статус консула при виконанні нотаріальної функції : [наук.-практ. посіб.] / О. О. Гриненко ; Центр. прав. дослідж. Фурси. – Київ, 2005. – 352 с. – (Серія «Процесуальні науки»).
6. Зайцева Т. И. Настольная книга нотариуса : справоч.-метод. пособие в 2 т. / Т. И. Зайцева, Р. Ф. Галеева, В. В. Янков. – М. : БЕК, 2000. – Т. 1. – 602 с.
7. Комаров В. В. Нотаріат в Україні : підручник / В. В. Комаров, В. В. Баранкова ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків : Право, 2011. – 384 с.
8. Комаров В. В. Нотаріат (нотаріальні дії) : конспект лекцій / В. В. Комаров, В. Д. Котенко ; М-во вищої освіти України, Укр. юрид. акад. – Харків : Укр. юрид. акад., 1992. – 24 с.
9. Комаров В. В. Принципи нотаріального процесу / В. В. Комаров // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2003. – № 1. – С. 5–8.

10. Комаров В. В. Нотаріат: перспективи унормування, законодавство, судова практика / В. В. Комаров, В. В. Баранкова. – Харків : Право, 2008. – 536 с.
11. Курс цивільного процесу: підруч. / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с.
12. Комаров В.В. Окреме провадження : моногр. / В. В. Комаров, Г. О. Світлична, І. В. Удальцова; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 312 с.
13. Комаров В.В. Позовне провадження: моногр. / В. В. Комаров, Д. Д. Луспеник, П. І. Радченко та ін. ; за ред. В. В. Комарова. –Х. : Право, 2011. – С. 551.
14. Комаров В.В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України / В. В. Комаров. – Х. : Право, 2012. – 624
15. Мельник І. С. Правове регулювання нотаріального провадження щодо опротестування векселя : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ірина Степанівна Мельник ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; наук. кер. М. Й. Штефан. – Київ, 2008. – 230 с.
16. Мічурін Є. О. Вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наук.-практ. посіб. / Є. О. Мічурін. – Х. : Юрsvіт, 2007. – 384 с.
17. Пиепу Ж.-Ф. Професіональне нотаріальне право / Ж.-Ф. Пиепу, Ж. Ягр ; пер. с франц. І. Г. Медведева. – М. : Юрист, 2001. – 223 с.
18. Радзієвська Л. К. Нотаріат в Україні : навч. посіб. / Л. К. Радзієвська, С. Г. Пасічник. – Київ : Юрінком Інтер, 2000. – 528 с.
19. Спадкове право: Нотаріат, Адвокатура, Суд : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. С. Я. Фурси. – Київ : Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2008. – 1216 с.
20. Спадкове право. Практика застосування нотаріусами України / за заг. ред. В. М. Марченка. – Харків : ФО-П Лисяк Л. С., 2012. – 736 с. – (Серія «Стандарти нотаріальної практики»).
21. Теорія нотаріального процесу : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. С. Я. Фурси. – Київ : Алерта ; Центр учб. літ., 2012. – 920 с.
22. Теория юридического процесса : [моногр.] / под общ. ред. В. М. Горшенева. – Харьков : Вища шк., 1985. – 192 с.
23. Фурса С. Я. Нотаріальний процес: теоретичні основи : [монографія] / С. Я. Фурса. – Київ : Істина, 2002. – 320 с.
24. Череватенко І. М. Безспірність права як умова реалізації повноважень нотаріальних органів [Текст] / І. М. Череватенко // Юридичний вісник. – 2014. – № 4 – С. 368–374.
25. Череватенко І. М. Нотаріальне провадження щодо посвідчення безспірних прав / І. М. Череватенко. – Харків : Право, 2017. – 200 с.
26. Череватенко І. М. Принцип законності та обґрунтованості нотаріальних актів щодо посвідчення безспірних прав / І. М. Череватенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». Т. 1. – № 5. – Херсон, 2015. – С. 151-158.

27. Череватенко І. М. Принципи безпосередності та диспозитивності у нотаріальному провадженні щодо посвідчення безспірних прав / І. М. Череватенко // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 11. – С. 53-57.
28. Юдельсон К. С. Избранное: Советский нотариат. Проблема доказывания в советском гражданском процессе / К. С. Юдельсон. – М. : Статут, 2005. – 616 с.